

Järvenpää Järvenpää (Träskända) Ainola

salaojituksen arkeologinen valvonta
6.-18.11.2009

Kuva: W. Perttola/Museovirasto.

MUSEOVIRASTO

Rakennushistorian osasto

FM Wesa Perttola

Arkisto- ja rekisteritiedot

Järvenpää Järvenpää (Träskända) Ainola

Kunta:	Järvenpää
Kaupunginosa:	Järvenpää
Tila:	186-401-1-897, Ainola
Tutkimuksen laatu:	salaojituksen arkeologinen valvonta
Mj-tyyppi ja tarkenne:	asuinpaikat, kylätontit
Kohteen ajoitus:	historiallinen aika
Peruskarttalehti:	2043 06 Tuusula, 2043 09 Järvenpää
Koordinaatit (YKJ):	p = 6706340; i = 3394870; z = n. 46 m mpy (N60)
Koordinaattiselite:	huoltorakennuksen koordinaatit
Tutkimuslaitos:	Museovirasto, rakennushistorian osasto
Kaivauksenjohtaja:	FM Wesa Perttola
Kenttätyöaika:	6.-10.11.2009
Tutkitun alueen laajuus:	n. 18 m ² (+111 m ² salaojakaivannot huolto- rakennuksen ympärillä
Tutkimusten kustantaja:	Museovirasto
Tutkimuskustannukset:	2267 €
Löydöt:	-
Mustavalkonegatiivit:	-
Digikuvat:	126365: 1-20
Kaivauskertomuksen sivumäärä:	10 s. + liitteet 4 s.

Alkuperäisen kaivauskertomuksen säilytyspaikka:

Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto, Helsinki.

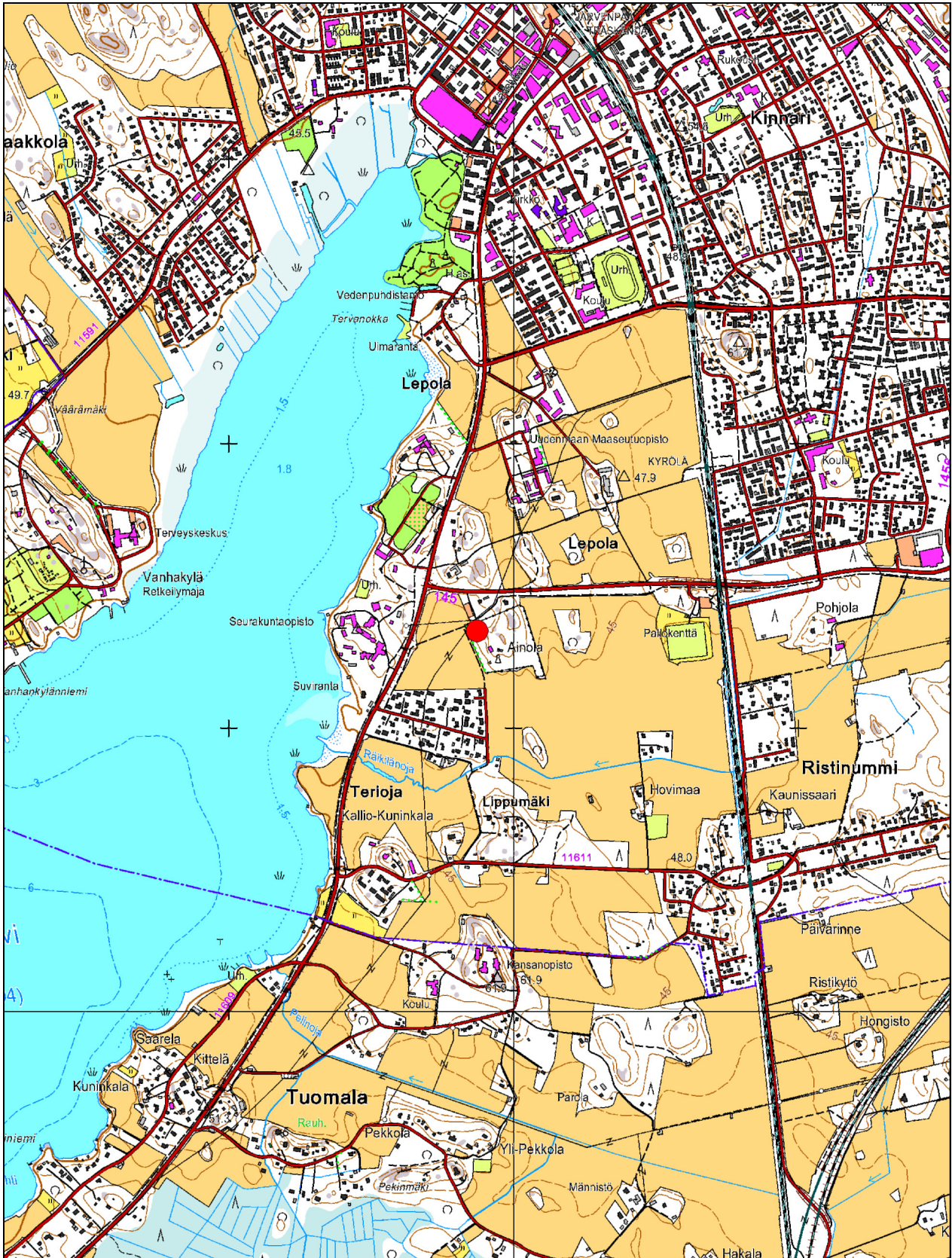
Aikaisemmat tutkimukset:

-

Tiivistelmä

Museovirasto rakennutti Ainolan huoltorakennuksen ympärille salaojituksen. Vuodelta 1697 peräisin olevan Samuel Broteruksen piirtämän kartan perusteella paikalla on saattanut olla autoitunut kylätontti, joten siellä päätettiin suorittaa rakennustöiden arkeologinen valvonta. Tutkimusten tavoitteena oli selvittää mahdollisen kylätontin sijaintia, mutta minkäänlaisia havaintoa sellaisesta tai muustakaan kiinteästä muinaisjäännöksestä ei saatu. Tutkittu alue oli kuitenkin kovin pieni ja kylätontti saattaa sijaita muualla Ainolan alueella.

Peruskarttaote

Järvenpää Järvenpää (Träskända) Ainola
p = 6706340; i = 3394870

Pohjakartta: Maanmittauslaitos
Mk 1:20 000

Sisällysluettelo

Arkisto- ja rekisteritiedot	2
Tiivistelmä	3
Peruskarttaote	4
Sisällysluettelo	5
1 Johdanto	6
2 Historiallinen tausta	6
3 Menetelmät	7
4 Havainnot	7
5 Lopuksi	9
Lähteet	10
Liitteet	
I Yksikköluettelo	
II Kuvalluettelo	
III Kartat	

1 Johdanto

Museovirasto rakennutti Järvenpään Ainolan huoltorakennuksen ympärille salaojituksen. Kaivannot tulisivat kiertämään rakennuksen n. 1,5-2 m leveydeltä, lisäksi sen lounaisnurkan kaivettaisiin laskuputki kohti luodetta pihan keskelle. Historiallisten karttojen perusteella paikalla on saattanut olla kylätontti, joten työmaalla päätettiin suorittaa arkeologinen valvonta. Tutkimusten tavoitteena oli yrittää selvittää mahdollisen muinaisjäännöksen sijaintia. Kaivaustenjohtana toimi FM Wesa Perttola ja apulaistutkijana fil. yo. Eeva Pettäy. Tutkimuksen budjetti oli 2267 € suuruinen ja siitä vastasi Museovirasto.

Kuva 1. Panoraamakuva huoltorakennuksen pihamaasta. Ainolan päärakennus pilkottaa puiden takaa kuvan oikeassa reunassa. Lännestä. Kuva: W. Perttola/Museovirasto.

2 Historiallinen tausta

Kaivauskohde sijaitsee Ainolankadun eteläpäässä, Tuusulanjärven itäpuolella n. 500 m rannasta ja Järvenpään kirkosta n. 1,5 km etelään. Samuel Broteruksen vuonna 1697 laatimalla kartalla on tyhjä peltojen ympäröimä aukko, jonka viereltä kulkee tie (Broterus 1697; ks. kuva 2). Paikka sopi hyvin käytöstä pois jääneeksi tonttimaaksi. Mahdollinen tontti olisi tällöin kuulunut Järvenpään eli Träskändan kylään, jonka peltojen painopiste on em. kartan perusteella selvästi käytössä olleiden tonttimaiden itäpuolella. 1600-luvun loppua vanhempien tonttimaiden olemassa oloon viittavat sekä peltojen nimet että sijainnit. Peltojen keskusalueella on kaksi tyhjää tonttimaaksi sopivaa kohtaa. Idässä olevilla pelloilla on mahdollisia tilannimiä (Kattula, Kukkola). Lisäksi Norråkeria eli pohjoispeltoa ei selvästikään ole nimetty Broteruksen aikana käytössä olleilta tonteilta käsin. (Suhonen 2009.) Träskändan kylässä oli vuonna 1543 oli neljä taloa (SAY [ei päiväystä]) ja vuonna 1697 kuusi taloa (Broterus 1697).

Kohteen nimi Ainola on valittu nykyisestä tilannimestä. Se lohkaistiin Järvenpään eli Kyrölän kartanosta 1900-luvun alussa Jean Sibeliuksen uudeksi kotipaikaksi. 1600-luvun jälkipuoliskolla Kyrölä ei ollut hyvinvoipa, vaan se esiintyi autioluetteloissa 1680-luvulle asti. Vasta 1700-luvun alussa se alkoi kukoistaa ja 1740-luvulta alkaen sitä on kutsuttu kartanoksi. (Peltovuori 1975: 57-58; Suur-Tuusulan historia I oli kadoksissa Rakennushistorian osaston kirjastosta eikä siihen ja Kyrölän varhaisempaan historiaan ehditty siten tutustua) Tuolloin alue kuului hallinnollisesti Tuusulaan: Järvenpää erotettiin emäpitäjästäan kauppalaksi vasta 1951 ja kaupungiksi se muutui 1967.

Kuva 3. Esimerkki rakennuksen eteläpään salaojakaivannon eteläprofiilista. Kuva: W. Perttola/Museovirasto.

Asian varmistamiseksi rakennuksen ympärille tehtiin kaivinkoneella vielä kolme koekuoppaa: koekuoppa 1 rakennuksen länsilaidan pohjoisosaan, koekuoppa 2 rakennuksen koillisnurkalle ja koekuoppa 3 rakennuksen itälaidan keskivaiheille. Niiden stratigrafia vastasi edellä olevaa kuvausta, ainoana erona oli koekuopista 1 ja 3 täyttöhiekasta (Y101) löytyneet lankut. Koekuopan 1 lankussa oli kiinni pieni sepän takoma naula, mutta aivan sen vieressä oli myös muovia. Koekuopan 3 lankkujen yhteydessä oli kattohuopaa ja muoviköyttä (ks. kuva 4). Lankut olivat varsin hyväkuntoisia, joten luultavasti ne olivat peräisin aikaisintaan 1800-luvulta. Ottaen huomioon kerroksen sekottuneisuus ja lankkujen irtonaisuus, urakoitsijalle annettiin lupa kaivaa loput rakennusta ympäröivät ojat ilman arkeologista valvontaa.

Kuva 4. Puutavaraa koekuopassa kolme. Lankkujen yhteydessä näkyy kattohuopaa ja muoviköyttä. Kuva: W. Perttola/Museovirasto.

Sen sijaan huoltorakennuksen lounaisnurkalta kohti luodetta n. 17,5 m pituudelta kaivettavan laskuputken kohdalta oli odotettavista häiriintymättömiä kerroksia. Ojan lounaispäässä pintamaata (Y100) oli n. 5 cm ja sen alla huoltorakennukseen liittyvää täyttähiekkaa (Y101) 105 cm, jonka alta alkoi puhdas pohjasavi (Y102). Täyttöhiekka oheni tasaisesti kohti luodetta ja n. 7 m ojan lounaispäästä se loppui kokonaan. Ojan luoteispäässä pintamaata (Y100) oli n. 10-15 cm ja heti sen alta puhdas pohjasavi (ks. kuva 5). Luultavasti huoltorakennuksen länsipuolella oleva pihamaa on ennen Ainolan lohkaisua ollut peltona tai niittynä.

Kuva 5. Esimerkki laskuputken kaivannon lounaisprofiilista sen luoteispäässä. Kuva: W. Perttola/Museovirasto.

5 Lopuksi

Tutkimuksen yhteydessä ei tehty havaintoja mahdollisesta kylätontista tai muusta kiinteästä muinaisjäännöksestä. Tutkittu ala oli kuitenkin varsin pieni ja kylätontti saattaa sijaita muualla Ainolan alueella.

Helsingissä 13.11.2009

FM Wesa Perttola

Lähteet

Painetut lähteet:

Peltovuori, R. O. 1975: *Suur-Tuusulan historia* II. Tuusulan kunta, Keravan ja Järvenpään kaupungit.

Painamattomat lähteet:

Broterus, S. 1697: Geometrisk åcker Charta och Afritning uppå Gambelby, Träskända, och Tomasby, Belegitt I Bargå Lähn och Tusby Sochn, Afmätt Åhr 1697. Kansallisarkisto, b49 3/1-2.

Sähköiset lähteet:

Suomen asutuksen yleisluettelo [ei päiväystä]: Tuusula 1540-1559. Html-dokumentti. <http://digi.narc.fi/digi/hak_view.ka?hakid=2003>. Luettu 11.11.2009.

Henkilökohtaiset tiedonannot:

Suhonen, V.-P. 2009: Träskända. Sähköposti kirjoittajalle 11.11.2009.

Yksikköluettelo:

- Y100 Pintamaa. Kaivettu kaivinkoneella. Ei löytöjä.
- Y101 Ruskea huoltorakennukseen liittyvä täyttöhiekka. Kaivettu kaivinkoneella. Löytönä sepän takoma naula.
- Y102 Puhdas pohjasavi. Kaivettu kaivinkoneella. Ei löytöjä.

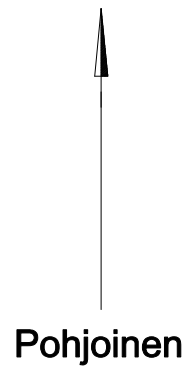
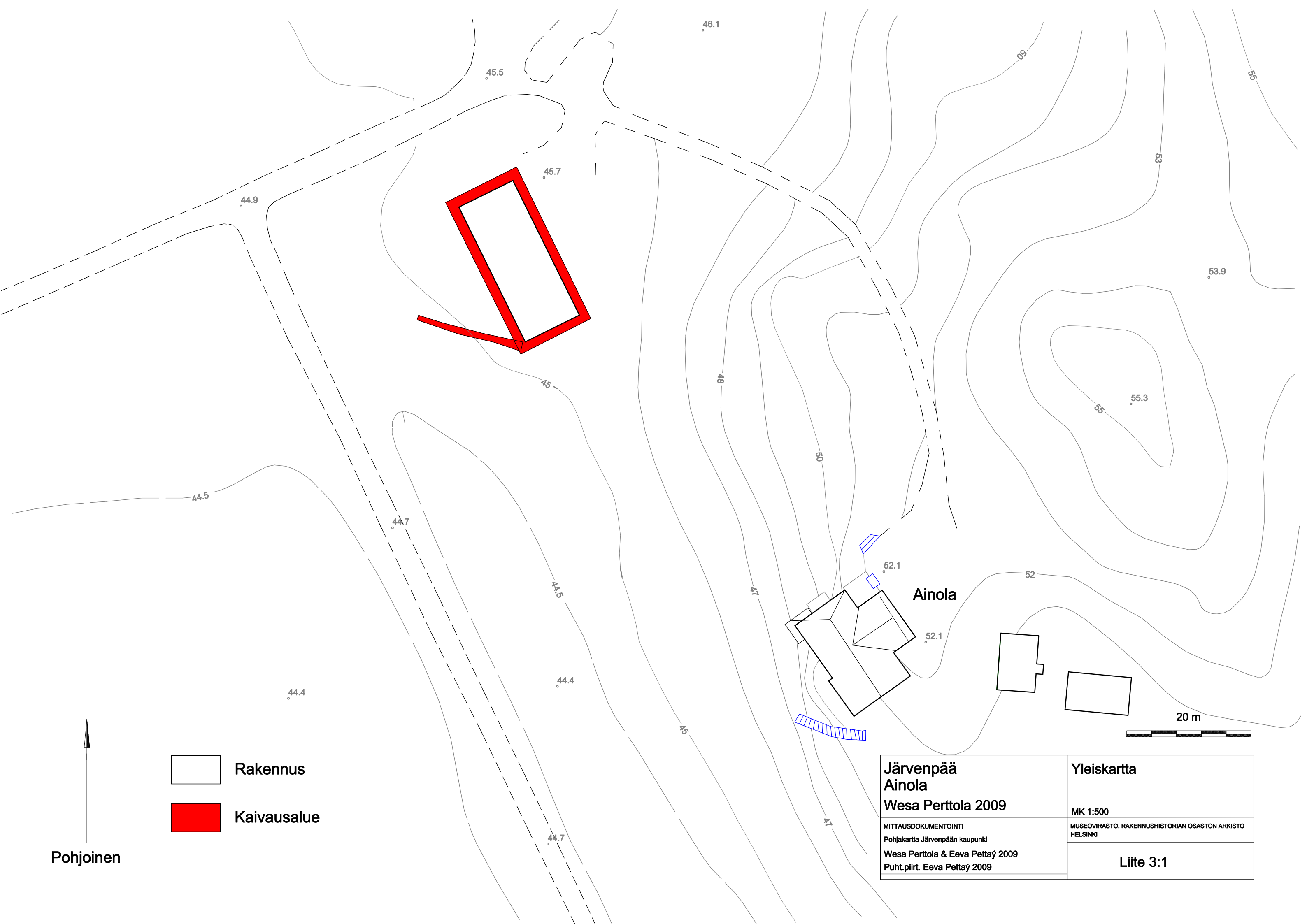
Järvenpää Järvenpää (Träskända) Ainola

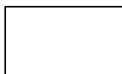

Liite II

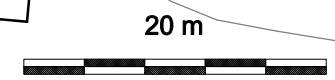
Wesa Perttola 2009

Digikuvat 126365:1-20

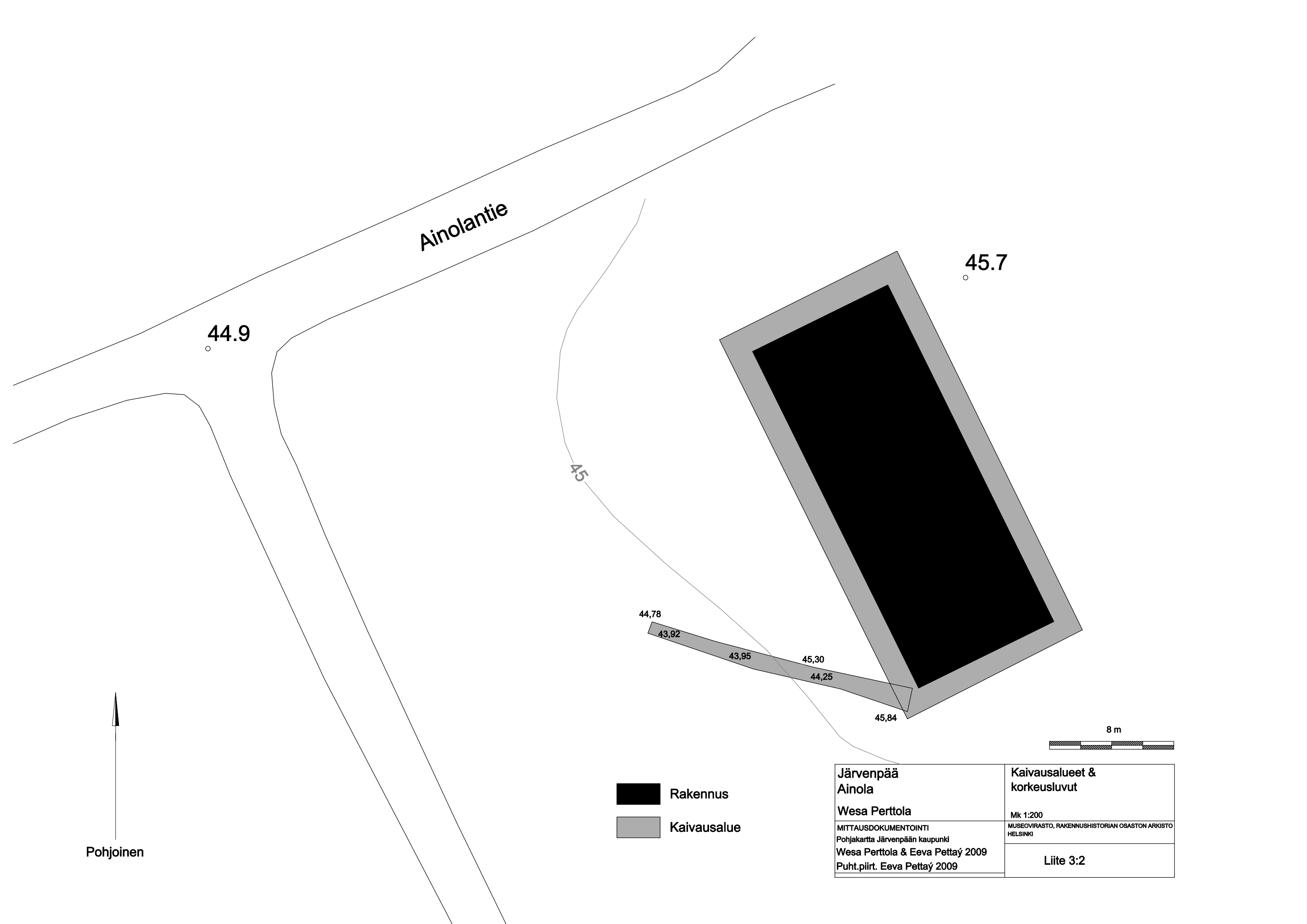
Nro	Aihe	Suunta	Pvm	Kuvaaja
1	Yleiskuva huoltorakennuksesta.	W-E	40123	WP
2	Koekuopasta 1 täyttömaasta löytynyt lankku, jossa oli sepäntakoma naula.	N-S	40123	WP
3	Koekuoppa 1.	N-S	40123	WP
4	Koekuoppa 1:n länsiprofiili.	E-W	40123	WP
5	Koekuoppa 2.	N-S	40123	WP
6	Koekuoppa 2:n itäprofiili	W-E	40123	WP
7	Yleiskuva koekuoppa 2:n sijainnista.	NE-SW	40123	WP
8	Koekuopan 3 täyttömaasta löytyneitä lankkuja, muoviköyttä ja kattopahvia.	S-N	40123	WP
9	Koekuoppa 3.	N-S	40123	WP
10	Koekuopan 3 itäprofiili.	NW-SE	40123	WP
11	Yleiskuva koekuopan 3 sijainnista.	SE-NW	40123	WP
12	Huoltorakennuksen eteläpäädyn salaojakaivanto.	E-W	40123	WP
13	Esimerkki huoltorakennuksen eteläpäädyn salaojakaivannon eteläprofiilista.	NE-SW	40123	WP
14	Yleiskuva koekuopan 1 sijainnista.	W-E	40123	WP
15	Panoraamakuva huoltorakennuksen pihapiiristä. Ainolan päärakennus erottuu puiden takaa kuvan vasemmassa reunassa.	W-E	40127	WP
16	Esimerkki laskuputken kaivannon luoteispäädyn lounaisprofiilista.	NE-SW	40127	WP
17	Salaojituksen laskuputken kaivanto	NW-SE	40127	WP
18	Esimerkki laskuputken kaivannon kaakkoispäädyn lounaisprofiilista.	NE-SW	40127	WP
19	Esimerkki laskuputken kaivannon kaakkoispäädyn lounaisprofiilista.	NE-SW	40127	WP
20	Esimerkki laskuputken kaivannon luoteispäädyn lounaisprofiilista.	NE-SW	40127	WP

- Rakennus
- Kaivausalue

<p>Järvenpää Ainola Wesa Perttola 2009</p>	<p>Yleiskartta MK 1:500</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI Pohjakartta Järvenpään kaupunki Wesa Perttola & Eeva Pettäy 2009 Puht.piirt. Eeva Pettäy 2009</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI</p> <p style="text-align: center;">Liite 3:1</p>

Ainolantie

44.9

45.7

45

44.78

43.92

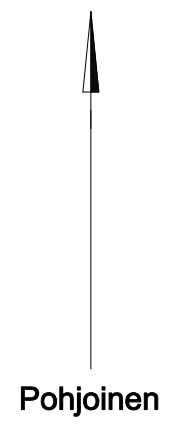
43.95

45.30

44.25

45.84

8 m

- Rakennus
- Kaivausalue

Järvenpää Ainola Wesa Perttola	Kaivausalueet & korkeusluvut Mk 1:200 <small>MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTON ARKISTO HELSINKI</small>
<small>MITTAUSDOKUMENTOINTI</small> <small>Pohjakartta Järvenpään kaupunki</small> Wesa Perttola & Eeva Pettaý 2009 <small>Puht.piirt. Eeva Pettaý 2009</small>	Liite 3:2